

Magyar emlékhelyek Kárpátalján

Munkácsi vár

A kárpátaljai város legismertebb nevezetessége a munkácsi vár. Múltját, hadászati jelentőségét és nagyságát tekintve Kárpátalja egyik legjelentősebb, épségben fennmaradt vára, amely a város déli részén, a Latorca kanyarulatánál, a vidék fölé magasodó sziklabérc tetején áll. Bármely irányból közeledünk Munkács felé, már messziről szemünkbe ötlük a síkságból magányosan kimagasló hegyen álló vár, s erkélyén a turulmadár szobra, ami a magyar történelmi hovatartozást jelképezi.

A múltban a vár hányattatott sorsot élt, meg: sokszor került ostrom alá, számos alkalommal cserélt gazdát. Az erődítmény igen kiemelkedő szerepet játszott a vidék XV-XVII. századi történetében. 1395-től kezdődően tulajdonát képezte Korjatovics Tódornak, Hunyadi Jánosnak, Mátyás királynak, Corvin Jánosnak. 1537-ben Miksa király elzálogosította Mágocsi Gáspárnak. Ezt követően a várat előbb II. Lajos, majd Báthory István, később pedig I. Rákóczi György erdélyi fejedelem uralta, akinek halála után özvegye, Lórántffy Zsuzsanna vette gondjaiba a várat. Az ő halála után fia, II. Rákóczi György lett a vár ura, majd 1680-ban fiára, I. Rákóczi Ferencre szállt az örökség.

I. Rákóczi Ferenc halála után Zrínyi Ilona két gyermekével, Ferencsel és Juliannával özvegyen maradt, s az özvegyességgel együtt a vár minden gondja is vállára nehezedett. 1682-ben Zrínyi Ilona e vár falai között kötött házasságot Thököly Imrével, aki részt vett a törökök Bécs elleni hadjáratában. Miután Thököly elvesztette a szultán bizalmát s fogságba került, 1685 novemberében az osztrák csapatok. A munkácsi várat kezdték ostromolni. Caprara tábornok felszólította Zrínyi Ilonát a megadásra, ő azonban kitartott, példát mutatva bátorságból és hősiességből. A kimerítő ostrom végül mégis a vár feladására kényszerítette. Ily módon 1688-ban I. Lipót csapatai elfoglalták Munkács várát, Zrínyi Ilonát pedig egy bécsi kolostorba zárták.

1704-ben II. Rákóczi Ferenc ostrommal bevette a várat, ami inntől kezdve a végül vereséggel végződött szabadságharc központjává vált. 1711-ben a vár védői letették a fegyvert, az osztrákok pedig kegyetlen bosszút álltak a felkelőkön.

A munkácsi vár ezen eseményeket követően előbb hadiszertárként, később pedig várbörtönként működött. 1805-ben 88 napig Napóleon elől menekítve a várban volt elrejtve a magyar Szent Korona. 1834-ben egy héten át tűzvész pusztított a várban. Ekkor pusztult el a várkápolna teljes berendezése, valamint ekkor cserélték ki a jellegzetes zsindeletet is cserépre. 1848. március 15-e után kinyitották a várbörtön kazamatáit, s szabadon engedték a

rabokat. A hányatott múlt következtében a dicső vár igencsak leromlott állapotba került. Restaurálása a XX. század végén kezdődött meg, s mára javarészt helyreállított, felújított állapotban várja a látogatókat.

Feszty Körkép

Munkács keleti részén kendereskei magaslaton található a Feszty-panoráma kilátó. A kilátó közepén betonkörben tizenhat trapéz alakú bazalttáblát helyeztek el, melyeken a körkép gravírozott másolata látható. A képet úgy tájolták, hogy a gravírozott képen látható hegyek és azok eredetije pontosan egy irányban legyenek, és könnyen összehasonlíthassa azokat bárki.

Feszty Árpád ismert festő barátaival 1892 és 1894 között alkották meg A magyarok bejövetele című, hatalmas, 15x120 méteres kör panorámaképet, amelyet először 1894. május 13-án mutattak be Budapesten. A hányatott sorsú monumentális körkép közismert világszerte, de az nem volt ismert vele kapcsolatban, hogy a háttérét Munkács város környékének szinte matematikailag pontos panorámája adta. Popovics Béla munkácsi tanár és helytörténész 1996-ban járt a Csongrád megyei Ópusztaszeren, a Nemzeti Történelmi Emlékparkban, ahol 1995-től megtekinthető a körkép, és rögtön észrevette a Feszty-körkép dombjai és a Munkács környéki magaslatok közötti hasonlóságot. Tanulmányozva a korabeli munkácsi újságokat, kiderítette, hogy 1892 szeptemberétől a körképen dolgozó művészek Munkácson tartózkodtak, Feszty Árpád mellett többek között Mednyánszky László, Ujváry Ignác, és később csatlakozott hozzájuk a tájképeiről híres Spányi Béla is. Mint később fogalmazott: "Csodálatos érzés volt szinte méteres pontossággal behatárolni azt a helyet, ahol a körkép vázlatai készültek. Erről a helyszínről ugyanis a tájoló precizitásával lépésről lépésre beazonosítható a körképen megrajzolt táj, olyannyira, hogy gyakorlatilag pontosan egymásra helyezhető a Feszty-körkép és a lefényképezett munkácsi panoráma. ..."

A kendereskei Feszty-panorámakilátóról egyébként tiszta időben Munkácsnak és környékének csodálatos panorámája tárul a kiránduló elé, ahogy ezt az ünnepélyes megnyitón megjelentek is megcsodálhatták.

Szolyvai Emlékpark

A sztálinizmus áldozatainak emlékműve Kárpátalján Szolyva városában található 1944 ősze Kárpátalja magyarsága számára egyet jelentett a stratégiai célpontok körüli véres harcokkal, az anyaországtól való újbóli elszakítással, a szovjet katonák erőszakoskodásaival, illetve a katonaköteles korú magyar polgári férfilakosság embertelen módszerekkel végrehajtott deportálásával és a Gulag jégpoklával, ahol rabszolgákként dolgoztatták az elhurcoltakat, akik ezrelék haltak meg az alultápláltsággal kombinált megerőltető munkától, a betegségetől, a hidegtől. A deportálás éppúgy háborús és emberiségellenes bűntény volt, mint például a holokauszt, a hajdani Szolyvai gyűjtőtábor pedig e háborús bűncselekmény jelképévé vált, ahol ma egy, az áldozatokról méltón megemlékező emlékpark hirdeti a szovjet kommunista hódítók gyalázatát

Honfoglalási emlékmű

A történelmi Magyarország magyar-lengyel határátkelőhelyén a honfoglalás emlékére az első emlékművet 1881. szeptember 4-én állították, egy 4 m magas emlék-határkövet. Ezt 1896-ban kicserélték gránit-obeliszkre, melyen 4 márvány emléktábla volt található. A szovjet csapatok megérkezésével először a táblák, majd nem sokkal később a gránitoszlop is eltűnt, és az egyik közeli faluban szovjet katonai emlékművet készítettek belőle. Az eredeti emlékmű helyén jelenleg egy ukrán emlékmű található, amely a szicsgárdistáknak állít emléket, A szovjetek által 1960-ban eltávolított Millenniumi emlékmű darbjait Magyarországra szállították és 2014-ben és az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkban avatták újra.